

Drög að ályktun um kjaramál

Launafólk stendur frammi fyrir gríðarlegri dýrtíð. Verðbólga mælist 8% um þessar mundir og er útlit fyrir að þensla í ferðapjónustunni þrýsti á enn frekari verðhækkanir. Fákeppni á lykilmörkuðum leiðir til þess að þessi þróun leiðir beint til verðhækkana til almennings. Þessi þróun kemur verst niður á þeim tekjulægstu, öryrkjum og öldruðum.

Þessu til viðbótar standa launafólk og heimili þessa lands enn og aftur frammi fyrir okurvöxtum og verðtryggingu sem sliga íslensk heimili. Í dag nema stýrivextir Seðlabankans 9,25% og eru langtum hærrí en í þeim löndum sem við viljum bera okkur saman við. SGS vill vekja sérstaka athygli á því að skv. könnun Vörðu, rannsóknarstofnunar vinnumarkaðarins, þá eru upp undir 35% félagsmanna SGS með yfirdráttarlán en slík lán bera 17% vexti.

Það er ljóst að verðbólga og hátt vaxtastig bitnar ætíð langverst á þeim tekjulægstu og því þarf að ráðast í kerfisbreytingar þar sem hagsmunir verkafólks verða teknir fram yfir hagsmuni fjármálakerfisins. Kerfisbreytingar sem lúta að því að tekið verði upp nýtt húsnæðislánakerfi sem byggist á því að neytendum og heimilum standi til boða húsnæðislán á sambærilegum kjörum og þekkist í þeim löndum sem við viljum bera okkur saman við. Styrkja þarf réttarstöðu leigjenda t.d. með leigubremsu eða leigubaki. Auka þarf framboð á leigumarkaði og koma böndum á Airbnb útleigu. Breyta þarf útreikningi á svokölluðum húsnæðislið í neysluvísitölunni enda liggur fyrir að upp undir 40% af hækkun á neysluvísitölunni má rekja til reiknaðrar húsaleigu.

Ef takast á að gera hér langtímasamning í anda lífskjarasamningsins verður aðkoma stjórnvalda og sveitarfélaga að verða umtalsverð en í lífskjarasamningnum komu 80 milljarðar til stuðnings við þann samning. Það er og var markmiðið með lífskjarasamningnum að auka kaupmátt launafólks með fleiri þáttum en „bara“ beinum launahækkunum og þar skiptir aðkoma stjórnvalda og sveitarfélaga höfuðmáli. Með lífskjarasamningnum árið 2019 tókst að beina launahækkunum þangað sem þörfin var mest og hagvaxtarauki tryggði launafólki hlutdeild í efnahagsábata. Aðferðafræðin í lífskjarasamningnum árið 2019 tryggði einnig að verðbólga varð stöðug og vextir lækkuðu.

Ófremdarástand á húsnæðismarkaði og miklar verðhækkanir hafa orðið til þess að ómögulegt er að lifa á lágmarkslaunum. Kjararannsóknir hafa staðfest að krónutöluhækkanir tryggja kaupmátt hinna efnahagslega verst settu og vinna auk þess gegn óþörfu og óréttlátu launaskriði í efri lögum samfélagsins. Mikilvægt er til að jákvæð efnahagsleg áhrif náist fram að semja í formi krónutöluhækkana og þarf stór hluti vinnumarkaðarins að taka þátt í þeirri leið og það mun aldrei ganga upp að efsta lagið í atvinnulífinu semji með öðrum hætti eins og gerðist þegar lífskjarasamningurinn var gerður. Á þar við efsta lag samfélagsins sem býr í öðru umhverfi ofurlauna og bónusa og hefur fengið launahækkanir langt umfram almenna kjarasamninga.

Verkafólk á hinum almenna vinnumarkaði hefur ekki séð styttingu vinnuvikunnar og útfærsla á opinbera markaðnum hefur verið ólík eftir stöðu og stétt. Því er mikilvægt að semja um styttingu á vinnuvikunni á hinum almenna vinnumarkaði fyrir þennan hóp.

Samkvæmt niðurstöðum rannsóknar Vörðu sem birt er í nýlegri skýrslu ASÍ um íslenskan vinnumarkað kveðast 56% innflytjenda hafa orðið fyrir vinnumarkaðsbrotum á síðustu 12 mánuðum en 29% innfæddra. Þessi staða er ólíðandi með öllu og viðurlögin hafa verið engin. Styðja þarf betur við öflugt vinnustaðaeftirlit til að sporna við brotum á lögum og kjarasamningum og misbeitingu gagnvart launafólki.

Kjör launafólks ráðast ekki síður af öflugri velferð, heilbrigðiskerfi og innviðum um land allt sem og heilbrigðum húsnæðis- og leigumarkaði. Öllum ber að standa undir þeirri velferð. Þar þarf að endurskoða skattkerfið þannig að tekjur af fjármagni og auði séu skattlagðar á sama hátt og laun og að gjald af nýtingu auðlinda taki mið af þeirri rentu sem til verður. Einnig þarf að lækka skattbyrði á þá tekjulægstu og hækka barna- og húsnæðisbætur svo eitthvað sé nefnt. Það er bjargföst skoðun þings SGS að aðkoma stjórnvalda og sveitarfélaga muni ráða úrslitum um hvort hægt verði að ganga hér frá kjarasamningi til langs tíma eða ekki.

Áherslur SGS

- Samið verði í anda lífskjarasamninganna.
- Samið verði um krónutöluhækkunarir.
- Samið verði um hagvaxtarauka.
- Samið verði um að halda áfram að lagfæra launatöfluna.
- Samið verði sérstaklega um að lagfæra kjör ræstingarfólks.
- Stöðva verður launabjórnað og hann sæti viðurlögum.
- Efla þarf vinnustaðaeftirlit ASÍ og auka samstarf þess við aðrar stofnanir.
- Skattkerfisbreytingar til hinna tekjulægstu.
- Hækkunarir á barnabótum.
- Hækkunarir á húsnæðisbótum og réttarstaða leigjenda verði betur tryggð.
- Persónuafsláttur fylgi launavísitölu.
- Auðlindarenta af sameiginlegum náttúruauðlindum renni til þjóðarinnar í formi auðlindagjalds.
- Tekið verði upp nýtt húsnæðislánakerfi þar sem heimilum verði tryggð sambærileg lánakjör og á Norðurlöndunum.
- Aðstöðumunur vegna heilbrigðismála á landsbyggðinni verði lagfærður og komið til móts við kostnað þeirra sem þurfa að sækja læknisþjónustu til Reykjavíkur.
- Samkeppniseftirlitið verði eft.
- Húsnæðisliðnum í neysluvísitölunni verði breytt.
- Fá erlenda aðila til að skoða kosti og galla íslensku krónunnar sem og kosti og galla þess að taka upp annan gjaldmiðil.